

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 228/05-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 19. októbra 2005 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. M. B., bytom M., zastúpeného advokátom JUDr. V. K., K., ktorou namietal porušenie základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 1 ods. 2, čl. 2 ods. 2, čl. 7 ods. 5, čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, na ochranu majetku podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 1 ods. 2 a čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 15 Er 57/03, na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 15 CoE 23/04 a na Najvyššom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. 2 Cdo 246/2004, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. M. B. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Podaním z 20. septembra 2005 doručeným Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 21. septembra 2005, označeným ako „*Sťažnosť*“ Ing. M. B., bytom M. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpený advokátom JUDr. V. K., K., namieta porušenie základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s čl. 1 ods. 2, čl. 2 ods. 2, čl. 7 ods. 5, čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy, na ochranu majetku podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) v spojení s čl. 1 ods. 2 a čl. 7 ods. 5 ústavy a vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy v konaní vedenom na Okresnom súde Michalovce (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 15 Er 57/03, na Krajskom súde v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 15 CoE 23/04 a na Najvyššom súde Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 2 Cdo 246/2004.

Sťažovateľ požaduje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie uvedených základných práv vyplývajúcich z ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu uzneseniami okresného súdu č. k. 15 Er 57/03-46 z 8. decembra 2003, krajského súdu č. k. 15 CoE 23/04-64 zo 17. marca 2004 a najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 246/2004 zo 17. júna 2005 s tým, aby boli tieto uznesenia zrušené a vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Všetkým trom súdom má ústavný súd prikázať, aby obnovili stav pred namietaným porušením práv sťažovateľa. Sťažovateľ požaduje aj priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške po 100 000 Sk, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

Zo sťažnosti a z priložených listinných dôkazov vyplýva, že sťažovateľ ako oprávnený na základe notárskej zápisnice požiadal o súdnu exekúciu voči povinnému na vymoženie svojej pohľadávky z titulu pôžičky. Uznesením okresného súdu

č. k. 15 Er 57/03-46 z 8. decembra 2003 bolo vyhovené námietkam povinného smerujúcim proti upovedomeniu o začatí exekúcie. Povinný namietal, že v skutočnosti pôžičku uvedenú v notárskej zápisnici nikdy nedostal, pričom sťažovateľ vydal čestné prehlásenie o tom, že povinný nemá voči nemu dlh vyplývajúci z notárskej zápisnice s tým, že túto notársku zápisnicu považuje sťažovateľ za bezpredmetnú. Sťažovateľ napriek opakovaným výzvam okresného súdu doručeným právnomu zástupcovi sťažovateľa 13. augusta 2003 a 28. októbra 2003 sa k týmto námietkam povinného nevyjadril. Vzhľadom na takýto skutkový stav dospel okresný súd k záveru, že vymáhanú pohľadávku treba považovať za uspokojenú ešte pred začatím exekučného konania, a preto sú námietky povinného dôvodné.

Proti uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie. Namietal nedostatočne zistený skutkový stav, ako aj okolnosť, že sa rozhodlo bez nariadenia pojednávania. Dôkazy, na ktoré súd prihliadol, nie sú presvedčivé. Súd sa neoboznámil so spisom okresného súdu sp. zn. 11 E 53/01, v ktorom bol právoplatne nariadený výkon rozhodnutia v prospech sťažovateľa na základe rovnakého titulu. Sťažovateľovi bola odňatá možnosť oboznámiť sa s listinnými dôkazmi predloženými povinným, keďže v inkriminovanom čase bol sťažovateľ vo výkone trestu, čo jeho právny zástupca osobne oznámil zákonnej sudkyňi. Právny zástupca písomne požiadal o predĺženie lehoty na podanie vyjadrenia k námietkam, keďže sám bol dlhodobo práceneschopný od 19. septembra 2003.

Uznesením krajského súdu č. k. 15 CoE 23/04-64 zo 17. marca 2004 bolo potvrdené uznesenie okresného súdu. Podľa názoru krajského súdu v skutočnosti nedošlo k vzniku záväzku povinného v zmysle notárskej zápisnice, lebo sťažovateľ nepreukázal, že došlo k poskytnutiu pôžičky. Neobstojí námietka sťažovateľa, podľa ktorej okresný súd rozhodol bez nariadenia pojednávania. Hoci podľa § 253 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku pojednávanie sa nariadi, ak je to potrebné alebo ak to ustanovuje zákon, v danom prípade nebolo potrebné takto postupovať. Súd totiž takto postupuje vtedy, ak vykonáva dôkaz výsluchom svedka, účastníka alebo listinou, avšak v prípade listiny iba vtedy, ak jej obsah nie je účastníkom konania známy. V prípade, že rovnopis (fotokópia) listiny bola účastníkovi doručená a účastník preto jej obsah pozná, nie je potrebné vykonať ňou dôkaz na pojednávaní. Účastníci majú možnosť sa k obsahu listiny vyjadriť a až potom súd

zhodnotí, či vzhľadom na prípadné námietky voči listine, resp. jej obsahu nie je potrebné vykonať dôkaz na pojednávaní.

Proti uzneseniu krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie. Prípustnosť dovolania vyvodzoval jednak z ustanovenia § 237 písm. f), ako aj § 239 ods. 2 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku. V súvislosti s ustanovením § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku namietal, že mu bola odňatá možnosť oboznámiť sa s dodatočne predloženými listinnými dôkazmi povinného, keďže od 23. júna 2003 bol vo výkone trestu, pričom túto skutočnosť súdu včas osobne oznámil jeho právny zástupca. Krajský súd vec nesprávne právne posúdil aj preto, že nebral do úvahy právoplatné uznesenie okresného súdu č. k. 11 E 53/01-6 z 21. februára 2001, ktorým bol na základe notárskej zápisnice povolený výkon rozhodnutia zriadením sudcovského záložného práva. V súvislosti s ustanovením § 239 ods. 2 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku namietal, že uznesenie okresného súdu a krajského súdu o námietkach povinného proti exekúcii treba per analogiam považovať za uznesenie o zastavení výkonu rozhodnutia, proti ktorému je prípustné dovolanie.

Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 246/2004 zo 17. júna 2005 bolo dovolanie sťažovateľa odmietnuté. V súvislosti s tvrdenou prípustnosťou dovolania podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku najvyšší súd uviedol, že námietka sťažovateľa, podľa ktorej bol od 23. júna 2003 vo výkone trestu, je v príkrom rozpore s obsahom spisu. Okresný súd totiž zaslal námietky povinného právnenému zástupcovi sťažovateľa, ktorý ich prevzal 13. augusta 2005. Právny zástupca sa k námietkam nevyjadril, a to ani po opätovnej výzve okresného súdu. V prílohe listu z 23. októbra 2003 okresný súd zaslal právnenému zástupcovi sťažovateľa na vyjadrenie aj ďalšie podanie povinného spolu s čestným vyhlásením a znaleckým posudkom, ktorými listinnými dôkazmi povinný odôvodňoval svoje námietky proti exekúcii. Právny zástupca sťažovateľa tieto listiny prevzal 28. októbra 2003, ale sa k nim nevyjadril. Preto dospel najvyšší súd k záveru, že sťažovateľovi, ktorý bol v exekučnom konaní pred okresným súdom zastúpený právnym zástupcom so splnomocnením pre celé konanie, postupom okresného súdu nebola odňatá možnosť konať pred súdom. V súvislosti s tvrdenou prípustnosťou dovolania podľa § 239 ods. 2 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku dospel najvyšší súd k názoru, že dovolanie z tohto dôvodu by prichádzalo do úvahy iba proti uzneseniu o zastavení exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. f)

a g) Exekučného poriadku, nie teda voči uzneseniu, ktorým sa rozhodlo o námietkach povinného.

Podľa názoru sťažovateľa uvedenými postupmi a uzneseniami všeobecných súdov došlo k porušeniu označených základných práv vyplývajúcich z ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu. Na prejednanie námietok povinného mal okresný súd nariadiť pojednávanie a tam viesť dokazovanie ohľadom pravdivosti alebo nepravdivosti tvrdení povinného. Došlo tým aj k porušeniu práva sťažovateľa oboznámiť sa s predloženými dôkazmi a vyjadriť sa k nim, vrátane práva na záver pojednávania zhrnúť návrhy a vyjadriť sa k dokazovaniu a k právnej stránke veci, čo vo svojom súhrne znamená odňatie možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku.

Uvedené nedostatky konania na okresnom súde neboli napravené ani v rámci odvolacieho konania, keďže ani odvolací súd nerozhodoval na pojednávaní a žiadne dokazovanie preto nevykonával. Pritom svoje rozhodnutie odôvodnil okolnosťami, ktorých pravdivosť alebo nepravdivosť možno zistiť len na pojednávaní.

Nesprávny bol aj postup a uznesenie najvyššieho súdu, ktorý právom podané dovolanie odmietol. Prípustnosť dovolania podľa § 239 ods. 2 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku bola daná, lebo uznesenie súdu o vyhovení námietkam povinného treba z hľadiska prípustnosti dovolania na roveň postaviť uzneseniu o zastavení výkonu rozhodnutia. Dovolanie bolo prípustné aj podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku, a to z dôvodu, že sťažovateľovi bola postupom súdov odňatá možnosť konať vo veci v zmysle argumentov vyššie uvedených.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh je preto možné považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 27/04, I. ÚS 25/05, I. ÚS 74/05).

Ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, a že jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách, pričom nesmie ísť o takú interpretáciu a aplikáciu právnych predpisov, ktorá by bola arbitrárna alebo zjavne neodôvodnená (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

Rozhodovanie o tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti uzneseniu okresného súdu a krajského súdu, nie je v právomoci ústavného súdu. Z citovaného ustanovenia čl. 127 ods. 1 ústavy totiž vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu porušeným základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. To znamená, že právomoc ústavného súdu je v tomto smere iba subsidiárna. Proti uzneseniu okresného súdu bolo prípustné odvolanie, a preto právomoc poskytnúť ochranu označeným základným právam sťažovateľa mal krajský súd v odvolacom konaní. Proti uzneseniu krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, o ktorom rozhodoval najvyšší súd, a preto tento mal v právomoci posúdiť námietky sťažovateľa.

Odlišná je situácia vo vzťahu k tej časti sťažnosti, ktorá smeruje voči uzneseniu najvyššieho súdu. Túto časť sťažnosti považuje ústavný súd za zjavne neopodstatnenú.

Podstatou námietok sťažovateľa je, že došlo k porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie a na súdnu ochranu tým, že konanie na okresnom súde nebolo kontradiktórne, keďže sťažovateľ nedostal možnosť reagovať na námietky a predložené dôkazy povinného, pričom okresný súd hodnovernosť a pravdivosť predložených dôkazov neposudzoval na pojednávaní. Krajský súd a najvyšší súd tieto pochybenia nenapravili.

Treba súhlasiť so sťažovateľom v tom, že účastníci konania (vrátane exekučného konania) majú právo reagovať na argumenty a námietky druhého účastníka. K naplneniu tohto princípu je potrebné, aby účastník mal k dispozícii stanovisko druhého účastníka a zároveň, aby mal možnosť a priestor podať k takémuto stanovisku svoje vyjadrenie, ktoré zas dostane k dispozícii druhý účastník (napr. I. ÚS 46/05). Treba zdôrazniť, že ide o právo účastníka konania. Tomuto právu zodpovedá povinnosť súdu viesť konanie tak, aby účastník dostal potrebné listiny, resp. informácie k dispozícii a aby mal vytvorený aj reálny časový priestor, v ktorom môže reagovať. Nie je teda povinnosťou súdu trvať na tom, aby účastník toto svoje právo aj využil. Je vecou slobodného rozhodnutia účastníka konania, do akej miery využije svoje účastnícke procesné práva.

Ústavný súd konštatuje, že právo sťažovateľa na kontradiktórne konanie bolo zo strany okresného súdu rešpektované. Okresný súd doručil právnomu zástupcovi sťažovateľa

tak námietky povinného, ako aj jeho doplňujúce podanie, avšak právny zástupca sťažovateľa na výzvy súdu nereagoval. Pokiaľ sťažovateľ v odvolaní proti uzneseniu okresného súdu uviedol, že listom požiadal okresný súd o predĺženie lehoty na vyjadrenie vzhľadom na dlhodobé onemocnenie právneho zástupcu, treba uviesť, že z uznesenia najvyššieho súdu nevyplýva existencia takéhoto písomného podania, pričom ani sťažovateľ kópiu takéhoto podania ústavnému súdu nepredložil. Navyše, sťažovateľ v dovolaní podanom proti uzneseniu krajského súdu už túto skutočnosť netvrdí a odvoláva sa iba na to, že on osobne bol v inkriminovanom čase vo výkone trestu, a preto o námietkach povinného nevedel. Treba zdôrazniť, že nebolo povinnosťou okresného súdu ešte znova vyzývať právneho zástupcu sťažovateľa na podanie stanoviska, lebo na základe postupu okresného súdu dostal sťažovateľ plnú možnosť využiť svoje procesné oprávnenia. Bolo vecou sťažovateľa, že na výzvy súdu prostredníctvom svojho právneho zástupcu nereagoval.

Sťažovateľ napokon na námietky povinného reagoval až v odvolaní podanom proti uzneseniu okresného súdu. To znamená, že v odvolacom konaní svoje procesné práva už v plnom rozsahu využil. Kým okresný súd pri svojom rozhodovaní nemal možnosť prihliadať na stanovisko sťažovateľa, keďže tento žiadne nepodal, zatiaľ krajský súd vec posudzoval už so znalosťou stanovísk oboch účastníkov. Možno preto povedať, že krajský súd založil svoje rozhodnutie na hodnotení kontradiktórnych stanovísk oboch účastníkov. Preto aj postup krajského súdu bol správny. Ústavný súd považuje za primeranú aj úvahu krajského súdu o tom, za akých podmienok by prichádzalo do úvahy v danom prípade nariadiť pojednávanie za účelom vykonávania dokazovania.

Vzhľadom na doterajšie závery niet dôvodu spochybňovať stanovisko najvyššieho súdu, podľa ktorého postupom nižších súdov nedošlo ku skráteniu práva sťažovateľa konať pred súdom, a to v súvislosti s prípustnosťou dovolania podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku. Pokiaľ ide o prípustnosť dovolania podľa § 239 ods. 2 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku, nemožno stanovisko najvyššieho súdu považovať ani za arbitrárne, ale ani za zjavne neodôvodnené. Keďže je v právomoci najvyššieho súdu rozhodovať o podanom dovolaní, musí byť v jeho právomoci aj výklad zákona ohľadom otázky prípustnosti tohto mimoriadneho opravného prostriedku. Ústavný súd nevidí ústavne relevantný dôvod na to, aby do tohto výkladu zasiahol.

Sťažovateľ v podanom odvolaní a dovolaní namietal aj nesprávne právne posúdenie veci v tom, že krajský súd a najvyšší súd nebrali do úvahy skutočnosť, že v rámci súdneho výkonu rozhodnutia na základe rovnakého exekučného titulu došlo k právoplatnému nariadeniu tohto výkonu. Sťažovateľ bližšie nevysvetlil, prečo považuje túto skutočnosť za podstatnú, avšak pravdepodobne mieril na to, že v konaní o výkone rozhodnutia súd nemal pochybnosti o existencii sťažovateľovej pohľadávky, kým v rámci súdnej exekúcie už takéto pochybnosti vyslovil. Treba uviesť, že v súvislosti s prípustnosťou dovolania podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku nemá uvedená námietka právny význam, pretože relevantná by bola iba v súvislosti s prípustnosťou dovolania podľa § 239 ods. 2 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku. Ústavný súd poznamenáva, že sťažovateľova námietka, pokiaľ je pravdivá, vyznieva v podstate v neprospech sťažovateľa. Ak totiž existuje právoplatné uznesenie o nariadení výkonu rozhodnutia, potom bráni tomu, aby paralelne prebiehala aj súdna exekúcia.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. októbra 2005